

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

De Reliquis Abolitis ab Hadriano, juxta ejus Nummum. Idem sigillatim
expensus; de Indulgentiis Caesarum, seu Tributorum relaxationibus,
Indictionum origine; exemplis & more ejusmodi abolitionum. De ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-12878

xta nummum jam in superioribus adlatum, & quomodo decessor ejus Domitianus *fiscales Calumnias* repressisse dicitur Suetonio, aut Orofio Marcus *Fiscaliū negotiorum Calumniosa monumenta* incendisse, Justiniano autem *Calumnias litium* dici videas. Ut mittam alias ejusdem Nervæ liberalitates cæteroquin ignotas, quas reperias iterum in ejus Nummis, de quibus paullo infra.

Ad similem vero beneficentiam spectat quoque liberalitas illa Hadriani, juxta quam Remissa fisco Principis aut ærario Pop. Romani **RELIQUA** debita ab annis sedecim, syngraphis debitorum in foro incensis, sicut Dio & Spartianus in ejus vita tradidere. Hujus præclari facti memoriam ac imaginem transmisere ad posteras & nostram etiam ætatem præclari ejusdem Cæsaris Nummi, in quibus Hadrianus sinistra Sceptrum tenet, dextra autem facem accensam, qua jacentem in terra fasciculum exurit, ante tres figuræ stantes, quarum una (aut juxta nummum Mediceum tres) sublata manu gaudium & acclamationes suas contestatur, Nummi autem inscriptio, **RELIQUA VETERA HS. NOVIUS MILL. ABOLITA.**

Viderat jam olim similem Nummum vir incomparabilis, sed quem male in Aufonianis lectionibus ad Trajanum

Kkkkk 2

janum

janum non Hadrianum refert, deceptus, ut puto, lectione prioris partis ejusdem nummi, in quo iste TRAJANUS HADRIANUS vocatur; ut posterius nomen, quod sæpe accidit, vetustate exesum in nummo vix amplius comparuerit. Unde cadit omnis ejusdem Scaligeri sollicitudo, *mirum est quod & Aufonius & Numisma tribuunt Trajano*, quod Hadriano nempe imputant Scriptores Historiæ Augustæ. In Aufonio enim aut *Hadrianus* pro *Trajano* omnino reponendus, ubi hujus facti in Panegyrico ad Gratianum meminit, aut inter *μνημονικὰ ἀμαρτήματα* Aufonii referendum: Numisma autem index hujus facti sub Hadriano non Trajano percussum. Neque id insolitum, ut Hadriani acta Trajano adscribant auctores; errore forte itidem ex ea nominum communione profecto. Ita quum Hadrianus Cursum instituisset fiscalem, Victor Schotti, ut supra innui, id Trajano tribuit, ac de prima publici Cursus institutione perperam accepit, quæ Augustum auctorem habuerat. Eandem alias Hadriani munificentiam superiori Nummo expressam refert quoque Abul Pharagius, ut primum ac præcipuum Cæsarisillius factum. Per **RELIQUA** autem eodem Nummo designantur publica & fiscalia debita tam Civium Romanorum (quamquam eà distinguit in commemoratione hujus rei Spartianus) quam residua Provinciarum ex præteritis Vectigalibus aut Tributis; & quæ postrema vulgo *Reliqua*, *Reliqua publica*, *Reliqua tributaria*, *Reliqua ex fiscalibus titulis*, *Reliquationes* etiam passim vocantur in libris veterum Jurisconsultorum & Constitutionibus Cæsarum; sicut alias quoque Paulo J. C. *Reliquationes Vectigalium*. Unde Eusebius etiam ex versione Hieronymi, in mentione hujus facti, *Reliqua Tributorum Urbis relaxavit chartis publice incensis*.
Græcis

Dyn. VII.
P. 76.

L. 9. §. 1. D.
de Publ. &
Vect.

Græcis vero eadem dicta similiter non *λοιπίδες* solum & *λοιπιζαφίαι*, sed etiam *λείψανα* seu *Reliquia*, (contra quam censet doctissimus Casaubonus ad Spartianum) ut mox è Procopio audiemus. Neque vero ignoras quam frequentia essent *Reliquia* illa, ad quæ exigenda & compellendos ad solutionem debitores, præter ordinarios Judices ac Rationales, tot *Exactores*, *Executores*, *Compulsores* item & *Opinatores* extra ordinem missos, iidem libri Juris Romanorum nos docent. Inde *Tabularii* insuper seu *Numerarii* constituti, qui in rationes referrent ac Judicibus iisdem aut *Exactoribus* indicarent, à quo & quantum id genus *Reliquorum* deberetur, ut liquet ex Constitutione Valentiniani, quæ in utroque Codice legitur. Unde etiam explicanda & supplenda venit vetus Inscriptio, in qua scribitur Florus Augusti Libertus TABULARI. FISCI ALEXANDRINI RELIQUO... h. e. *Tabularius Fisci Alexandrini Reliquorum*, ac simul illustrantur aliæ Constitutiones Imperatorum, in quibus iidem *Tabularii Civitatum*, aut inter *officia fisco obnoxia* recensentur. VETERA autem dicuntur in Nummo eadem *Reliquia*, prout apud Tacitum, *Vetera* Provinciarum onera, & notantur apud Suetonium, *Tabula VETERUM ærarii debitorum*, h. e. præteriti temporis, sicut ea vocantur Jurisconsultis, ut *præteriti temporis Vectigal* à Papirio, & *præteriti temporis Reliquationes* in Novella Justiniani, ac nonnunquam *præterita*, ut de *præteritis condonatis* in eadem, alibi *Reliquia debita à præterito circulo Indictionis*. Ita *superiorum omnium temporum Reliquia* in alia Constitutione Theodosii. Et eatenus distinguitur Hadriani Indulgentia ab ea quorundam Cæsarum, qua non *Vetera* vel *præterita*, sed futura Tributa subinde remissa leguntur. Immo per eadem *Vetera* designata in Nummo

Theod. d. cxi.

5.

L. 1. de Num. & Actuar. C.

Th.

In Augusto.

L. 7. D. de Public. Nov.

CLXIII.

Nov. CXLVII. c. 1.

Lib. LXX.

De Athen.
Rep.

Thef. x. 6.

non promiscue omnium superiorum temporum Reliqua, sed præterita annorum sedecim, ut ex Dione scimus. Ita duplo major M. Aurelii Indulgentia, à quo Reliqua sex & quadraginta annorum remissa tradit alibi idem Dio. Inde vero, & arte haud sine fundamento, Indictionum exempla colligit in Eusebianis *ὁ μὲν*, & ex Hadriani Indulgentia annorum XVI. seu XV. absolutis, Marci autem XLV. itidem absolutis, quatuor Indictiones completas efficit, per quas nempe ejusmodi fiscalium debitorum Remissiones fieri solitæ. Atque ita longe aute Constantini tempora quærenda esset origo earum Indictionum, de qua tamen nihil certi aut eodem Constantino antiquius docere nos potuit Petavius. Quamquam interdum aut citra limitationem temporis remissa in genere omnia præteriti temporis *Reliqua*, ut cum aliunde tum ex commemorata paullo ante Constitutione Theodosii manifestum; aut ad pauciores etiam annos, quam è quibus vulgo constabat Indictio. Ita *quinque annorum Reliqua* à Constantino Flavienfibus *Æduis* remissa, ut ex eorundem Pannegyrico scimus. Athenis vero Tributorum indictiones quinto quoque anno fieri solitas observat alicubi Xenophon. Sicut ergo futura Tributa in triennium, quinquennium, aut simile annorum spatium subinde remissa apud Historicos leguntur; sic præterita etiam seu *Vetera* ad simile tempus nonnunquam condonata. **QUIN HS NOVIES MILL.** summa eodem Nummo adscripta, ut & in veteri Lapide apud Gruterum, nisi quod huic summæ addantur ibi *Centena Millia*, sed descriptorum errore, quem merito ad Spartianum castigavit *ὁ μὲν*, & cui suffragatur interiorum hodie litterarum decus & Pecuniæ Veteris optimus interpretes Jo. Frid. Gronovius. Inde autem magnitudinem illius largi-

largitionis, quam non referunt auctores, adhuc hodie scimus, & quam (prout Nummo expressâ) ad ducenties vices quinquies centena millia scutorum Philipeorum, seu ut hodie loquuntur, viginti duos *milliones* cum dimidio reduxerunt jam ante nos viri docti. Digna utique, mi OCTAVI, munificentia Romano Principe seu Parente publico, & vel quo nomine LOCUPLETATOR ORBIS TERRARUM dici merito potuit Hadrianus, prout in antiquo Nummo vocatur. Certe in tantum laudanda beneficentia, in quantum culpanda Vitellii profusio, qui eandem summam NOVIES MILLIES SESTERTIUM *paucissimis mensibus intervertisse* creditur. ABOLITA autem dicuntur signanter eadem Reliqua, quod igni traditæ fuerint debitorum syngraphæ, sicut Deum ædes igni *abolutas* dixit Tacitus, aut Poëta, *aboleri carmina flammis*, immo in simili facto Honorius juxta tres eade re Constitutiones in ^a Cod. Theodos. *Chartis ABOLITIS*, quibus debita publica continentur, alibi, ^b *Atque ut ipsa memoria RELIQUORUM intercidat, Chartas omnes &c. undique in medium congregatas palam flammis jubemus ABOLERI*, item in Cod. Tit. *Chartis ABOLITIS* debitorum. Alioquin *Remissa* aut *Condonata* dicta vulgo ejusmodi Reliqua, ac sequiori ævo, ut observo, *Relaxata*, cum in Constitutione Honorii, *Privatae quoque rei debita similiter relaxamus*, tum Eusebio in Chronico ex versione Hieronymi loco paullo ante adlegato, ac similiter Cassiodoro, *fiscalia tributa relaxasse*. Quæ liberalitates cæteroquin vulgo *Indulgentiæ*, ut notum, illa ætate dici solitæ, sicut *relevatio* de futuris, juxta Justiniani Novellam. Hinc etiam haud ignoti Tituli *de Indulgentiis Reliquorum*, aut *Indulgentia Tributariorum Reliquorum*, & quod eodem spectat, *de Reliquis publicis*

non

Tac. Hist. 2. 95.

Annal. 11. 49.

L. 6. de Indulg. deb. C. Th.

L. 3. Eod.

L. 14. Eod.

L. 6. supra.

Var. l. 111. c. 32.

Nov. CLXIII.

non exigendis. Alias liquet, quo sensu fumatur *abolitio* aut *abolitio publica* apud eosdem Jurisconsultos, quæ nempe ad *Indulgentias Criminum*, de quibus Codex Theodosianus, non autem *Reliquorum* spectant: quamquam & juxta Nummum, nec in dispari beneficentia

Annal. xi. Tacitus, loco alibi excusso, *Manet tamen ABOLITIO Quadragesimæ*; alibi autem, *Tributorum abolitio*. Similes vero cum temporarias tum perpetuas largitiones Cæsarum in condonandis residuis Tributorum aut Vestigalium, vel abolenda eorum parte commendant sæpe Auctores, ut in Augusto, Aurelio, M. Aureliano Dio, Aristides, Capitolinus, Vopiscus; in Antonino

Lib. xxv.

Pio Fasti Siculi, in Juliano Ammianus & ipsemet

^a Ep. xlvii.

in ^a Epistolis ac Misopogone; in Valente idem ^b Ammianus, cui traditur *in adferendis RELIQUORUM de-*

^b Lib. xxxi.

bitis non molestus; ac denique in Gratiano Ausonius. Immo si Procopium audimus, id non jam ab uno sed à singulis Cæsaribus, neque semel sed aliquoties fieri solitum, ut reliqua condonarent; qui locus præclarus

Arcan.

Hist. c. 30.

σμήρον λέγει παλαιῶς ἐκαστον τῶν Ῥωμαίων ἀρχαῖα ἔχοντα ἐκ ἀπαξ μόνον, ἀλλὰ καὶ παλαιῶς τοῖς ἑ δημοσίων ἐφλημάτων ΛΕΙΨΑΝΟΙΣ ὄντι κατηρέεσθαι πάντας: primo quidem solitum erat ab antiquo, unumquemque à Romanis Cæsaribus, non semel sed sæpius publicorum debitorum RELIQUA omnibus, qui erant in ditione Pop. Rom. remittere; & ratione addita, ne perpetuo in his angustiis versarentur, aut Quæstorum Reliqua exigentium molestiæ essent obnoxii: Justinianum vero spatium annorum duorum & triginta nulla ejusmodi Reliqua remisisse; quo factum ut miseri subditi non novam sed præteriti temporis gravem & iniquam exactionem veriti, fortunis omnibus exuerentur. Quam immerito autem hac labe

one-

oneretur Justinianus, & quam non inferior fuerit ea laude, quam ex *Indulgentiis Reliquorum* captaverant Deceffores, abunde arguunt duæ ejusdem Novellæ anno imperii xxviii & xxix latæ, quibus xxiii annorum Reliqua omnia condonat. De Juliano alioquin observat Ammianus, cavisse illum *ne per Indulgentias quas appellant Tributaria rei concederet RELIQUA*; idque ob rationem quam addit haud absurdam, quod ejusmodi Indulgentiæ cederent tantum in commodum divitum, non vero pauperum, qui ad universam solutionem omnium id genus Reliquorum, sub exordia principatus compelli sine laxamento consueverant. Similem vero Indulgentiam Reliquorum ut Romanis Cæsari- bus, ita jam olim in regni auspicio cum Laconum tum Perfarum Regibus consuetam tradentem videas Herodotum, *ἐν δὲ αὐτῶν Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸ πρῶτον Φέρων μέλει πείσῃσι τῆσι πόλεσι, apud Persas Rex creatus omnibus civitatibus Tributum quod debent remittit.* Neque disparem in aliis Regibus beneficentiam commendant nonnunquam auctores, ut in Alexandro Magno Arrianus, Solensibus L Talenta Reliqua remisisse; in Perseo Polybii Excerpta eum universis Macedonibus fiscalia debita condonasse; in Mithridate Justinus, *debita Civitatibus publica privatæque remittit*; & in Theoderico Cassiodorus, eum Arelatensibus, ut modo audivimus, *fiscalia tributa relaxasse.* At Rhodiorum singulare facinus memorat Dio Chrysof. qui remissionem omnium debitorum sibi à Romanis factam admittere detrectarint. Neque insolitus etiam modus abolitionis superiori Nummo expressus, Imperatoris nempe face accensa Reliquariorum sygraphas comburentis; quo sublata vel præcipua calumniandi (ut aliunde scimus) materia, securitati eorundem perpetuæ

Nov.
CLXVII.
& CLXVIII.

Lib. XVI.

Lib. VI.

Lib. II.

περ. ἀνασ.
Pag. 125.
L. XXXVII.

c. 3.

Orat. XXXI.

tuæ confuleret. Hunc morem certe videtur ab Augusto
 haussisse Hadrianus, de quo simile factum referunt
 præter Suetonium Dio ac Appianus; & quem rursus
 Lib. LXX. post Hadrianum æmulatus cum Marcus juxta Dionem
 Lib. VIII. & Orosium, tum Aurelianus apud Vopiscum, *tabulas*
 c. 15. *publicas ad privatorum securitatem exuri in foro Trajani se-*
mel jussit; ac præterea juxta Aufonium Gratianus, &
 latis aliquot ea de re Constitutionibus, ut paullo ante
 vidimus, Honorius. Immo quod laudabile facinus
 Pag. 207. Pio quoque adscribunt Fasti Siculi seu *Ἐπιτομή γένων* à
 Scaligero edita; quamquam altum sit apud auctores in
 rebus Pii de eo factò silentium. Quum vero iidem Fa-
 sti nihil tale de Hadriano referant, quod tamen invi-
 cta Auctorum, Lapidum ac Nummorum simul fide
 constat, haud vane suspicari licet, illos id Pio secus
 tribuisse, quod ad Hadrianum Decessorem aut succes-
 sorem Marcum referri debuit. Neque vero pauca id
 genus occurrunt in Fastis illis male ordinata, quæ in-
 tacta reliquit, aut è quibus in lubrico ædificat *ὁ μέ-*
τερος.

De LIBE-
 RALITA-
 TIBUS &
 CONGIA-
 RIIS Cæsa-
 rum.
 Eiusdem vero aut Hadriani, aut Decessoris Traja-
 ni, aut aliorum priorum juxta ac sequentium Cæsa-
 rum LIBERALITATES, CONGIARIA DATA
 POP. ROMANO, vix aliunde rursus, quam ex præ-
 claris eorundem Nummis scimus, in quibus repetita
 sæpius illarum largitionum memoria: adeo ut in Ha-
 driani Numismatibus VI ejusdem LIBERALITA-
 TES, in Pio VIII, in Marco VI aut VII, in Severo VI,
 & Antonino Caracalla etiam VIII diversis temporibus
 factæ reperiantur. Ita CONGIARIUM PRIMUM
 P. R. DAT. in præclaro Titi nummo apud il-
 lustrem Sevium, in aliquot Trajani nummis Medi-
 ceis, CONGIARIUM PRIMUM, SECUNDUM,
 TER-

TERTIUM; in Nerone CONG. II. DAT. POP. in M. Aurelio etiam CONG. AUG. III. & CONG. AUG. IIII. Quibus vero temporibus, aut qua occasione eadem largitiones factæ, docere possunt adscripti in iisdem Nummis Consulatum aut Tribunitiæ Potestatis numeri; atque ita inde suppleri deficientes hic passim Romanæ Historiæ Annales, qui nonnunquam bis aut ter ad summum dati ab uno vel altero Cæsare *Congiarum*, aut *Liberalitatis* præstitæ meminere. Quis jam similem Nervæ beneficentiam memorat, præter præclarum ejus Nummum inscriptum CONGIAR P. R. S. C. aut geminum Gazæ Barberinæ, CONGIARIUM DA. P. R. ? Quis Getæ, præter Antonini fratris nummos, in quibus illius LIBERALITAS V, hujus VI. signatur, cujus generis aureum vidi etiam in Gaza Regia Gallorum? Quis Maximi & Pupieni, præter insignem eorum Nummum, qualem areum quoque suppeditavit mihi Museum Seguinianum, LIBERALITAS AUGUSTORUM? Quis vel Philippi aut Decii, præter inscriptum prioris Nummum, LIBERALITAS AUG. II. & alterius LIBERALITAS AUG. ut sexcentos id genus omitam sub singulis ferme Cæsaribus aut majori eorum parte signatos? Quid vero illustrius in Actis Pacis eorundem Cæsarum, quid ad eorum commendationem & ad aliorum simul exemplum magis opportunum? Unde præterea nisi ex eorundem Nummorum contemplatione discas omnem rationem hujus moris, qui non semel viris doctissimis imposuit, ac præ aliis τὸ πένυ ad Historiam Augustam; dum in Amphitheatri gradibus omnes illas argenti & tesserarum largitiones & panum divisiones fieri existimat; ac de iis interpretatur inscriptionem antiquam, QUÆ DIVISÆ SUNT
LIIII 2 POPU-

POPULO PER GRADUS, & locutiones frequentes
in Codice Theodosiano, *de Gradibus, in Gradibus, &*
Gradibus Panem distribuere? At vero hanc ejus sententiam

H. Valef. ad
Amnian.
& Jac. Go-
thofr. ad C.
Th.

merito jam ante nos ab aliis impugnatam, præ cæteris
Nummi veteres abunde refellunt; qui ob solemnitatem
ejusmodi largitionum percussi, ostendunt erectum Tri-
bunal seu suggestum, & Gradus ante quibus conscende-
batur; sedentem in Curuli Imperatorem; stantes in eo-
dem suggestu unam aut plures figuras, cum Congio aut
Tessera, Frumentarias aut Nummarias Tesseras distri-
buentes singulis per illos gradus easdem recipientibus.
Cujus generis en tibi duos nummos priorem cum Ner-
væ Congiario supra indicato, alterum Alexandri Seve-
ri è Mulco Christinae Augustæ.

Foro autem vicinum fuisse illum suggestum, & eandem
simul harum divisionum rationem firmat illustris apud
Josephum locus, male ab eodem viro summo acceptus,
ubi inter alia de illo suggestu loquens, *ὕψηλόν τε ἐστὶ τὸ σί-
γλον εἰς τὸν ἀγοεῖν φέρων*, *sublimis vero est ille suggestus ducens*
ad forum, & quo respexit Prudentius loco haud ignoto,

Origin. l.
xix. c. 1.

Et quem panis alit gradibus dispensus ab altis.

Quæ satis ante oculos ponunt, quid sibi velint locutio-
nes illæ PER GRADUS, aut PANUM GRADI-
LIUM

BIUM obviæ in inscriptione veteri, apud Cassiodorum, & in Codice Theodosiano; quæ non alio, quam ad Gradus erectos ante illum suggestum respiciunt, è quibus Tessera nummaria aut frumentaria, ac postea id genus Panes quoque dividebantur. Neque proinde tamen superiores alique id genus Nummi, de Panum illorum Graduum dispensatione seu Annonis Civicis cum clarissimo hujus ætatis Jurisconsulto explicandi veniunt. Illæ enim *Annona* seu *Panes Civiles* quotidie distribui soliti, unde ἄρτοι ἡμερήσιοι vocabantur, quod è Codino notavit jam ad Historiam Augustam ὁ πίνυ. At Nummi, de quibus agimus, ad extraordinarias Imperatorum largitiones spectant, quas nempe vel sub auspiciis Imperii, vel die virilis togæ destinatis heredibus datæ; vel adoptato aliunde successore, declarato Cæsare, Natalibus aut Quinquennialibus vel Decennialibus Principis; liberorum Nuptiis; solemnibus Victoriarum ac Triumphorum; adventu in Urbem; aliisque id genus publicis festivitibus, Populo aut Militibus erogabant. Has enim ut plurimum video ejusmodi largitionum occasiones in antiquis monumentis. Quo spectant etiam extraordinaria illæ Annonæ largitiones Urbi aut Italiæ pro temporum ratione concessæ; ut à Nerva, cujus facti rursus solus index ejus Nummus in quo Modius cum spicis & inscr. PLEBEI URBANÆ FRUMENTO CONSTITUTO. Quamquam id factum ad certam & stabilem frumenti divisionem spectare videatur; qualem menstruam Principum liberalitate Romæ constitutam nosti, & fidem inter alios facit Philo de Augusto ἡ μὲν ἀλλὰ καὶ ταῖς μηνιαίαις

Jac. Gothofr. ad C. Th. T. VI. p. 240.

ἡ πατεῖδ' Ἐλενομαῖς, δεγόμενον ἢ σίτον ἐν μέρει παντὸς ἔδημι λαμβάνοντες, Domi quoque quoties menstruas pecunie frumentive distributiones populus acciperet. Adde *Alimenta*

Legatio. ad Caium.

LIII 3. Italia

Italia sub Trajano decreta, juxta ejusdem Nummum ALIM. ITAL. S. P. Q. R.; unde postea etiam constituti Curatores Alimentorum Italiae, qualis Didius Julianus Spartiano, *curam ALIMENTORUM in I-*

Capitol. in
M. Aurel.

TALIA *meruit*; aut quomodo similiter à Marco Italiae civitatibus in annonae penuria ex Urbe subventum. Cæterum nonnunquam signata similis Cæsarum LIBERALITAS, per Mulierem stantem cum Cornucopia, è qua frumentum effundit, aut quæ utraque manu Cornucop. & Congium vel Tesseram tenet. Insignis etiam nummus Hadriani Mediceus, in quo pro more insidens tabulato Imperator, stans ante illum Mulier frumentum è copiae cornu effundens in sinum alterius stantis, alia autem discedens cum sinu pleno frumenti recepti, ac inscr. LIBERALITAS COS. III. S. C. Quæ insuper satis arguunt, eosdem Nummos ad ea tempora respicere, quibus per Tesseras frumentarias Annona publica distribui viritim consueverat, nondum autem per Panes Gradiles loco frumenti, siue illa ordinaria, quæ menstrua olim erat, ut modo audiebamus, siue extraordinaria ob causas commemoratas. Interdum etiam designata per similes LIBERALITATES Donativa Militum, ut liquet ex iis Nummis, in quibus ante suggestum adstant Prætoriani milites, aut in quibus figura stans dextra Congium, sinistra Labarum tenet. Ut enim *Liberalitas*, sic *Congiarium* nonnunquam pro quovis munere; ut quum Seneca ad Urbes aut homines datos eandem vocem transfert, *ut tua Congiaria urbes sint*; alibi, *Sejanus patrem tuum clienti tuo Satrio Secundo Congiarium dedit*; in specie aliquando pro Donativo militum, ut apud Tullium de legionibus Macedonicis, *hæ Congiarium ab Antonio accipere noluerunt*, & apud Capitolinum in Pio, sicut

De Benef.
l. 11. c. 16.

Conf. ad
Marciam
c. 22.

L. xvi. Ep.
ad Att. 8.

sicut vicissim Donativum pro Congiario apud Spartianum, *Donativum Populo ac militibus expendit. Largitiones* ^{In Hadriano.} alioquin & *largitates* dictæ sequiori ævo ejusmodi Cæsarium Liberalitates; quomodo posterior occurrit eo sensu in duabus Constitutionibus Theodosii, in titulo de Annonis Civicis Codicis Theodosiani, item apud Spartianum in Caracalla, *non tenax in largitate.* ^{Tom. v. p. 252.} Prior autem, cum haud infrequens eidem Spartiano, tum apud Hieronymum, *quidquid & Imperatoris LARGITIO & honoris insula dederant, in usus pauperum conferebat.* ^{Ep. ad Salvin. T. 1. p. 74.} Hinc similis etiam LARGITIONIS mentio in sequenti nummo Constantii, in quo sedens Imperator cum Tiara inter duas figuras unam militis stantis, alteram cum Corona radiata dextram Constantio porrigentem, aut ab eo aliquid accipientem,

In Cimel.
Regin.
Christ.

Chiffletius noster, qui haud vulgarem hujus antiquitatis amorem ac peritiam conjunxit, & cui hujus nummi iconem debeo, opportune eundem referebat ad illam Constantii liberalitatem, qua Arfacem Armeniae Regem prosequutus dicitur apud Ammianum, ^{Con- Lib. xx.} *stantius accitum Arfacem Armeniae Regem SUMMAQUE LIBERALITATE susceptum pramonebat & hortabatur, ut nobis amicus esse perseveraret & fidus; mox, MURERA-*

NERATUS cum Comitibus quos duxerat, rediit ad regnum, nihil ausus temerare postea promissorum, obligatus gratiarum multiplici nexu Constantio. Commodè itaque de eodem Rege Armenio explicanda illa figura radiata, & signatus nummus in memoriam liberalitatis illius seu largitionis, quam in eum contulit Constantius, & cui lucem feneratur insuper Spartianus in simili Hadriani munificentia, Reges eorum LARGITIONIBUS prosequutus. Hinc nota etiam illo ævo Largitionis pro Ærario significatio, unde Comites sacrarum Largitionum, qui ante Procuratores aut Præfecti sacri Ærarii vocabantur. Cæterum distributæ nonnunquam ejusmodi largitiones, quæ fiebant Populo Romano, Curatoribus Tribuum & Centurionibus plebis, qui nempe eandem postea viritim dividerent, sicut factum ab eisdem Constantii conjugè Eusebia. Index mihi hujus moris ipse Cæsar Julianus, insigni loco ubi de Augustæ illius in Urbem adventu verba facit, ὅποσιν τε ἐνεμετῆρ Φυλῶν πῖς Ἰπσισίταις καὶ ἐκατὸν ἑξαρχαῖς ἔπειθ' εἰς ἀπαρθεμῆσαι δυνάμει, quantum autem pecuniæ Tribuum Curatoribus & Centurionibus plebis numerari jussit. Liberalitate scilicet in adventu Cæsarum haud infueta, quam & infra illa tempora in Theodosio scilicet seniore commemorat Idatius, & juxta eundem Marcellinus Comes, Theodosius Imp. cum Honorio filio suo Romam mense Junio introiit, CONGIARIUM Romano populo tribuit. Ne abolitum jam quis putet illa ætate Congiariorum usum aut nomen, quod vix tamen in Nummis, qui supersunt, illorum temporum videas. Mitto alia, quæ addi hic possent forte haud protrita, neque scitu injucunda, de varia & multiplici ratione ejusmodi Liberalitatum & Congiariorum, de ætate illorum, qui ad ea admittebantur, de Tesseriis Frumentariis ac Nummariis, earumque varietate,

Orat. 111.
P. 241.

In Chroni-
co.

tate, nec una appellatione; de multiplici numero sum-
mæ viritim datæ; de pondere & valore Nummorum,
qui destinabantur nonnunquam ad similes largitiones:
sed partim quibus non licet leviter defungi; partim
quæ ab aliis jam dicta, aut vero dicentur uberius & ac-
curatius à viro utriusque nostrum amicissimo ac insigni
Lycei Pisani ornamento Valerio Chimentelli, lucu-
lento opere de Re Donatica veterum, ad cujus editio-
nem se publice nuper obstrinxit. Nos vero hic ad alia,
& quidem ad finem operis, ita urgente Typographo,
properamus.

Singulari quoque superiorum Cæsarum Benefi-
centiam ac Providentiam signant varii illorum Num-
mi, qui vel PROFECTIONIS ab Urbe, ac AD-
VENTUS eorundem in Provincias meminere, aut
singularum RESTITUTORIS titulum iisdem Cæ-
saribus sæpenumero tribuunt. Ibi videmus utique Ha-
drianum aliquem, aut Marcum, aut Severum, Au-
gusti exemplo, ac ut decuit *cunctarum Provinciarum pa-
rentes*, circumferentes terrarum orbi præsentia sua va-
ria subinde ac insignia beneficia. In Mauretiam Ex-
peditionem suscepisse Hadrianum colligit alicubi ex
Spartiano eruditissimus Reinesius. Certum vero id
ex ejus Nummis, ubi ADVENTUS MAURETANI-
Æ legitur, quomodo & similem Trajani profectio-
nem memorant itidem ejus Nummi, ADVENTUS
AUG. MAURETANIÆ. Neque vero *Africam* so-
lum, *Alexandriam*, *Asiam*, *Bithyniam*, *Hispaniam*, *Ju-
deam*, *Italiam*, *Macedoniam*, *Thraciam* lustrasse Hadria-
num docent similes ADVENTUS eorundem loco-
rum, totidem Nummis inscripti, qui occurrunt in
antiquariorum libris, sed *Ciliciam* quoque, ut liquet
ex numismate parum obvio, quod nuper Cimeliar-
M m m m chio

De Ad-
VENTU Cæ-
sarum aut
RESTITU-
TIS Pro-
vinciis.